

PLOVNA MJESTA

SANJA BAKOVIĆ

SADRŽAJ

DONJI SVIJET	1
porađanje	2
boje	3
trajanje	4
spajanje svjetova i ostale nemoguće stvari	5
bilješka	7
novi krug	8
nakon putovanja	9
udahnuti koliko se može	11
slika	12
unutrašnjost	13
osjećam te kao prijatelja cesare vallejo	14
jasmin	15
tajni posjet	16
susret i fantastičan plan	17
zadubljivanje	18
 PJEVANJA ZA DOLASKE I ODLASKE	 19
osvajanje prostora	20

zvukovi jutra	21
plovna mjesta	22
ništa ne može zagrijati one koji odustanu	23
preko puta	24
pod kožom	25
pjevanja za dolaske i odlaske	26
šutnja	27
obilježja	28
noć – dan	29
mirakul	30
o porijeklu morskih predmeta	31
s lože	32
sagrada familia	33
water(e)motion	35
ronila sam šumom	36
sitni znaci	37
večera	39
nastojanje	40
 UPLAŠENOJ ŽENI GLEDAM U LICE	 41
nešto sveto	42

vrste straha	43
ponuda	44
vijesti	45
pravo stanje stvari	47
ljubav	48
preokret	49
tajne	50
važno je imati neprijatelja	51
božićna	53
nepovratno	54
zamjena polova	55
pjesnik idol	56
jubilej	57
migracije	58
noć je, uplašenoj ženi gledam u lice	60
kretanje	61
drveni stol	62
na putu	63
na rubu krova mjerimo jakost vjetra	64
uz autocestu	66
ljetni radovi	67

COMMUTERS TRAIN	68
jutarnji grad	69
varljivost ptica	70
voda	71
disanje	72
na obje strane	73
obavijesti o mrtvima	74
posljednji posao	76
prijateljstvo	77
skice u jantarnom kamenu	79
o lišće	81
majka	82
stvari su krenule na bolje	83
prenamjena. nešto drugo	84
O autorici	86
Impresum	87

DONJI SVIJET

PORAĐANJE

u vrtložnom viru oko pupka složit će se same od sebe grančice koromača. kada odeš, lukovica će potonuti u noć trbuha, bujat će u dubini dok pod noktima posve ne ispari miris u kosinama. sve će se na tijelu presložiti u bijelim udarima. silnice hladne pjene donijet će beskorisne naplavine. suhoću, zapletenost, raspad.

prvo ću se ostrugati kao riba najoštrijim nožem iz podrumskog kožuha, rasporit ću se najljepšom bočnom šarom, njezinim bodljama u bojama zalaska, od glave preko sjajnog trbuha izložiti ću meso bez straha. male tirkizne kosti pomaknut će se kroz prvi dah. nešto iznutra napustit će me bez glasa. kada odeš, mahat će mi mlada lica staraca, mahat će mi pradjed i prabaka, prepoznat ću im glas koji nikada nisam čula. mahat ću sebi s fotografija, s bakrenim licem djeteta iz vremena kada je hostije dijelilo ljeto. kada odeš, masivni uragan odradit će svoje, sve će se vratiti u noć trbuha, bujat će dugo u dubini zaklonjeno vlagom. u mlakom pramoru, iznenada, progovorit će oko. žad.

BOJE

cijelo popodne izmjenjivali su se oblaci, sunce i kiša.
zagledana u tu nestalnost, zarila sam nokat u obraz.
krv se iz lica već ranije povukla kao oseka.
pod noktom je izlazio samo miris plijesni u vlažnome danu.
kofer je nekoliko dana stajao u izolaciji,
njegovo otvaranje značilo bi odluku o ostanku ili odlasku.

kada sam ga otvorila, dan je poprimio miris opranog rublja,
u prostor su zračile pare kemikalija violet&pink.
majka je nasmiješena ušla i pričala o prošlosti. smijehom je
rastjerivala zabrinutost zbog situacije oko kofera.
rekla je da je baka kuhala jasenovu koru
i vodom vunu seljanki bojala u crno

TRAJANJE

jutro je gluha soba. vani vjetar u gradu s kroničnim manjkom zračnih strujanja, s manjkom pobune. jutro je gluha soba. vani ptice, tonaliteti pjevica, kreštalica. jutro je gluha soba kojoj prijete zvono na vratima, zvono telefona, prijete djelatnici besplatnih letaka plaćeni po učinku, prijete ubogi sa slikama svetaca, s ishlapjelim tamjanom na prstima. jutro je gluha soba u kojoj se stvara strah da ću iznevjeriti tišinu, upaliti radio, televizor. strah da će svijet nahrupiti kroz zvučnike, donijeti Krim, kišu iz budućnosti i nove stranačke frakcije. jutro je gluha soba u kojoj se svijam podno vulkana Rano Raraku. jutro je odsutnost zvukova nužna za ispravno čekanje, da ti vjetar iz mrtvog sadrenog bloka iskleše lice, otpili stopala, sveže pupak i gurne te bliže. da oživiš. sve bi to moglo potrajati.

SPAJANJE SVJETOVA I OSTALE NEMOGUĆE STVARI

svjetovi koje pokušavamo spojiti u jedan
još uvijek ostaju svaki u svojoj opni.
kada ti kažem pokušaj i kad pokušaš svim silama,
kada se upneš, kada se upnem, iz noktiju, iz jagodica,
do zadnje točke u zvjezdanom prostoru,
do zadnjeg obrisa do kojeg dopire svjetlo,
to i dalje ne znači ništa.

svjetovi koje pokušavamo spojiti u jedan
još uvijek ostaju svaki u svojoj opni,
a samo ponekad, za vrijeme pomrčine,
kada ugledamo sjajni prsten,
dogodi se ono što smo mislili da treba,
mali grumen svjetlosti koji silom želimo
rasprostrijeti kroz tijela,
kroz prostor, prema unutra, u sve smjerove,
ugraditi u atome svih pojava, u svaku riječ
koju ćemo izgovoriti i koju smo već rekli.

ako misliš da bismo mogli osedlati ovoga zmaja
što sam ga donijela na plećima,
u običnom bijelom papiru,
svezanog za gležnjeve i zapešća,
zmaja kojeg neprestano vucaram za sobom,
u nadi da će ga netko za nas raspakirati
i napojiti zlatnom vodom,
pomaknimo se onda zaboga iz ove staklenke
u kojoj su naša srca već dugo pohranjena u formalinu,
pod nepomičnom glazurom, zaštićena i tvrda.
ta bi staklenka od glečerskoga leda jednog jutra
iznenada mogla eksplodirati od plača,
kao senzibilna dama pred jutro,
kad joj s obraza šibaju kristalne suze,

i sve ostale nemoguće stvari.

što možeš reći o meni, a ja o tebi,
osim da smo stvoreni svatko u svojoj mjeri stvari,
bez zajedničke mjere
koja bi nam izmjerila kodove gibanja.
one stvari koje su u nama iste zapisujem u notes,
na prhkim rižinim listovima,
zapisujem potajice na kožu u pregibu ruku,
urlam ih kroz megafon dok hodam ulicama,
izvikujem gestama usana:
ja sam tvoja, samo da znaš,
blizanka iz drugoga jajeta,
i samo sam danas bezglasna i nijema,
ako me ne čuješ, to nije ništa strašno,
to sam još uvijek ja,
ostajem preko puta, u uterusu, u svojoj posteljici,
dok se vani tresu svjetovi
koje pokušavamo spojiti u jedan.

BILJEŠKA

pod našim zračnim stopalima pleše Nepoznato,
kutije u nepravilnim redovima,
sloj svjetla, sloj sjena, sloj svetog ulja.
obećavam ti sve svoje kože,
bačve pune rezervne krvi,
vitice žila,
obećavam ti noći u kojima se razlijeva tinta.
netko mora sve to zapisati,
kroz mrak,
netko to mora ispričati
krasnogovorom ili šutnjom.
kad nas uspavaju bog i smrt
zajedničkom silom,
netko će ostati budan.
netko mora sve to,
prije i poslije početka,
u oporim česticama
iz kojih se širimo bez zakonitosti.
koliko ćemo godina imati zajedno,
jednom kada zbrojimo sve dane naših života,
vjerujući da nije bilo uzalud.

NOVI KRUG

kada noć nadre iz raspaljenih radijatora, iz procijepa glatkih ploha, iz posude s vodom koja vlaži zrak, noć gusta i masna, zagažena u sebe, oblijeva kao nafta iz bijelih kantica, tada se uglavnom ne može ništa.

sve je rasprodano, u žljebovima šalice suhoća mljevenog bilja, majčina dušica, lavanda, melisa. kada noć nadre, mi smo spremni, na obrambenim linijama. ja sam porozna, razdražljiva i gipka, mrtve kobre u crvenim žilicama cijede se prema unutra.

kada noć nadre, je li već došao trenutak u kojem se više neće moći u novi krug.

NAKON PUTOVANJA

što smo donijeli s ovog ljetovanja,
provjeravam. istresam kofer.
odjeća skorena od soli, bijele mrlje,
sasušena mokrina naše uvale.
kako je lako svojatati ljepotu
i stvari nazivati *našima*.
iz torbe ispada suho smilje,
mljeveno kamenje, krhotine školjki,
ljuštore prstaca, petrove uši, prospekti.
donijeli smo dva trokuta bijele kože
na mojim sisama, a samo jedan dan
proveli smo na gradskoj plaži.
tepih modrine u vizuri iza očiju,
moment u kojem počinjem požar,
u kojem je gnjurac bez krila i zaranja dolje,
u tirkiz, u modro, u mulj, u crno.

donijeli smo demone u bočnim džepićima torbi,
tihe i podmukle,
u purpurnim haljama.
nakon putovanja polako vadimo stvar po stvar,
odmotavamo svaku misao
kao porculanske figure nakon preseljenja,
odgađamo promijeniti smjer.
teško je reći u kojem ćemo sastavu odjahati
u Donji svijet.

u što povjerovati od svega što smo proživjeti
u mjestu ispod magistrale
u kojem smo se slučajno stacionirali
četiri pet dana pred kraj ljeta.
oderani burom, raskrvareni riječima,
ohlađeni vruljskom vodom,

uzdrmani onim što nas mijenja,
uzdrmani pojavama
koje su prešutjeli u turističkim vodičima.

u njima ne piše kada će se i tko odlomiti sa stijene,
ne piše ono najvažnije.
ostavili smo ih zato na hrpi s novinama,
s ljuskama i svime što pripada
mjestu ispod magistrale, pred kraj ljeta,
pred kraj svijeta kakvog poznajemo.

dok s oprezom pred kopnenu svjetlost
iznosim rublje i knjige,
jasno je. svejedno je kroz koji procjep silazimo,
svejedno je kroz koji se otok spuštamo u grotlo.
kažem ti, snaga zahvata kojim sudjelujemo
jedino je što se broji
pred kraj svijeta kakvog poznajemo

UDAHNUTI KOLIKO SE MOŽE

oštre divne kosti, sabljice tihe pod jezikom,
šum šume.

maska za ronjenje. plastično lice.
nešto se u trenutku mijenja.
najbolje je udahnuti koliko se može
i krenuti dolje.
dogodine i peraje. boca s kisikom.
ne podižem glavu.
postajem morsko čudovište,
zaboravljam.

vani si ti. u hladovini, s pametnim telefonom,
debelim slojem kreme,
kožom okrečenom losionima,
uz naše stvari, uz moje voće, uz zagrijano grožđe.
na hrapavoj stijeni upisan broj telefona flomasterom
žene, najbolji maser.
sjeverna obala. hrast umjesto bora.
ne podižem glavu.
postajem morsko čudovište,
zaboravljam

SLIKA

odlučila sam, kupit ću na Hreliću nečiju staru sliku djevice Marije, u baby blue ogrtaču. spremna sam dati između 50 i 100 kuna za sliku, s okvirom boje bakra i mutnim staklom, iznutra požutjelu i tužnu, za djevicu kojoj glava naherena visi prema desnom ramenu, a zelenkasta svjetlost joj se širi oko lica koje će zauvijek imati trideset. želim da me djevica gleda dok spavam i upadam u rupu između dva madraca velikog duplog nebračnog kreveta, da beživotne ruke izvuče iz slike i pomiluje me dok se trzam u snu. na zid ću sliku zakucati brokvom, da mi djevica čita misli, da bude ista kao ona blaga i mirna iz noninog tinela. ali da jednom, barem jednom, ta gospa progovori i kaže: mala, na tvojoj sam strani, i da to kad progovori ne zovemo čudom

UNUTRAŠNJOST

rastvaram kore boba.
unutrašnjost im bijela,
na dodir meka svilena dlaka,
kao deka u krevetu bebe.
rastvaram kore palčevima,
u nekima mesnati puni plodovi,
u nekima kao kod ljudi,
unutra ništa.

OSJEĆAM TE KAO PRIJATELJA CESARE VALLEJO

osjećam te kao prijatelja Cesare Vallejo. pričinja mi se da preskačeš sa zgrade na zgradu iznad glavnoga trga, kroz megafon recitiraš svoje pjesme. ti si Crni i Bijeli glasnik u isto vrijeme Cesare, izdireš se *umrite ljudi što prije, kada se to dogodi ionako nećete primijetiti. ne ulazite u pošte i banke, ne zapomažite za višim i boljim. pogledajte mene, u ovom kratkom životu toliko sam tražio, a sada sam i dalje na istome mjestu, blejim u vaše prošupljene nade s krovova zgrada.*

Cesare Vallejo, osjećam te kao prijatelja. potreban si mi ovih dana u svim razrezima sjena, da pomogneš okriti bor, da pojedemo kobasice na minus dva pod grijalicom u centru. ti si bio mrtav Cesare i onda kada si navodno bio živ, u to sam sigurna. sada kada si otišao i izručio nam svojeg mračnog Boga, osjećam te kao prijatelja, tebe i tvoju skitalačku bol.

JASMIN

moja si.
ljušturica ti je složena i suha.
dok se mrijestiš, nepomična i tirkizna.
vlati lica ovješene o zidove. moja si.
dok ti viri crveno meso lista, to si sada ti.
u srčikama snova.
Petra-Jeruzalem-sweat lodge-usputni žrtvenici.
moliš se gdje stigneš. da oživiš.

al to si još ti.
bočata i razložena. Vitruvijeva.
dohvaćaš rubove.
ruke ti se polako izdužuju.
sada dok te gledam kroz rombove mreže.
kad se probudiš, niti ću namotati u sluzavo klupko.
neću gledati.

poljubit će ti kosti kukova.
u mjedenoj šalici donijeti čaj.
dok budeš razmicala glatkoću.
ni ti nećeš gledati. ni ti.
umirisana u jasmin.

TAJNI POSJET

težak mi je još i dalek Kavafis. Kavaphes. Kavafi. Konstantinos.
dok noćari u blagovaonici na mojem stolu od crnoga stakla,
polupospremljenom od nedjelje,
s kapljicama brudeta i dvije prazne boce vina.
Kavafis je složen jedan na drugome, sam na sebi u više izdanja,
Sarajevo-Beograd-Zagreb, sa svim ti agorama i barbarima,
varvarima i ljubavnicima koji se čekaju jer su barem neko rješenje.

iako su vremena detonacijska i zajebana,
već se više dana za redom zaboravljam zaključati prije spavanja.
zamišljam da mi usred noći dolazi nepozvani gost
i pod mišicom odnosi sve Kavafise,
vješa ih o topole pred zgradom, među vrane u praznim granama,
a stihovi jutrima cure u cipele šetačima pasa,
uvlače im se među duhan.

nepozvani gost bio je pristojan i tih.
malo je skrućenog kruha umočio u tanjur s maslinovim uljem,
prožvakao trokut mladoga sira koji je od nedjelje dobio koricu,
nategnuo nekoliko kapljica plavca s dna boce.
pogledao me sklopčanu da me ne probudi. i otišao.

SUSRET I FANTASTIČAN PLAN

pričaš mi Hana, sluša nas cijeli tramvaj,
šesticom iz Utrina dostižemo centar.
muž i ti sada ste prijatelji,
nakon 17 godina on je zločesti treći sin.
kada prođe toliko vremena, kažeš,
kasno je za novo, jebi ga, za drugog, za ono sve.
kosa ti je ista, medena i duga,
isti mir u tvojim jagodičnim kostima.
na prijelazu iz jeseni u više jeseni,
gusta si i uspravna,
kao tvoja slova iz bilješki
Schelerova čovjeka u kozmosu.
odjednom iskačeš na autobusnom,
bez težine si, razmičeš snene.
otkrivaš se dubinski, pokretom
iz kukova, sakruma, nogu,
plesnim korakom poklanjaš se običnom.
možda si samo umorna od svih tih sinova,
al još si totalno ti. idući put u šestici,
kad nas Sava razmjesti širokokutne,
želim da nam zagrljaj bude glasan,
da nas još jedanput sluša cijeli tramvaj.

ZADUBLJIVANJE

deset knjiga o meditaciji u isto vrijeme posudila sam
u deset knjižnica grada Zagreba.

deset knjiga o zadubljivanju,
o povezivanju s izvorom kozmičke ljubavi,
ništa nije pomoglo.

grudni koš bio je raskasapljena lubenica
na koju se skupljaju ose.

deset knjiga o meditaciji
i Knjigu pjesama sumnjiva čovjeka
posudila sam u isto vrijeme
u knjižnicama grada Zagreba,
Parru četvrti put.

knjiga se opet sama otvorila na mumije,
na nepokretne junake i njihove rutinske živote.

deset knjiga o meditaciji i Parrine pjesme
moram vratiti do kraja lipnja,
na lokacije od Zapoljske do Krvavog mosta.
umjesto zakasnine

bolje da iskeširam
za tri četiri glave lubenice.
u njihovoj slatkoj crvenoj moždini užitak. mir.

PJEVANJA ZA DOLASKE I ODLASKE

OSVAJANJE PROSTORA

u smjeru sjever jug sjever vozim se osam sati noćnim kolima od Zagreba do Splita, 570 kuna u oba smjera. putnici fetusi skvrčeni na zračnim krevetima, u ženskom kupeu Japanka i ja šutimo na istom jeziku, skidamo kožu na istom kvadratu, ona tiša, manjih kostiju, s više tame u očima. gase se svjetla, na jezik lijepim dva sedativa i koljem polusan cijelu noć, s ekscesima buđenja, do zore u Kaštelima, do cementare, do momenta kad se iz čista mira ukažu Čiovo i Šolta, do prizora kada kuca na vrata ljubazni čovječuljak, noseći kavu u plastičnim čašama. iz čista mira križam se desnom rukom kao pred kapelicom u brdu. dobro je da još postoji nekakav pojam Boga kojem sad mogu zahvaliti da smo stigli, da gubitaš još održava prugu, popravljja semafore, brklje, premazuje šine. popušta polako preplašenost za cjelinu kostiju i žila, za cjelokupni sadržaj, za krhkost, za Japanku koja je čitavu noć govorila u snu, prenosila kodove, nešto u vezi sumnje, nešto u vezi s pojmom Boga s kojim je govorila dok je huk bio prijeteći i dugotrajan.

u smjeru kopno otok kopno je drugačije i lakše, osvajanje mora uključuje valove i razrezivanje plavog. morskim gubitašem rado se vozim u zimskom periodu, po nižim cijenama za lokalno stanovništvo, a prilazeći otoku osjećam napuštanje gustoće i bujanje udaljenosti između misli.

na simetriji putovanja, u točki u koju dolazim, u prostor koji je oduvijek moj, u prostor koji nikad nije moj, u prostor kojeg uvijek osvajam ispočetka, čeka me majka. pijemo lozovaču, slavimo ukradenu noć.

ZVUKOVI JUTRA

čujem motore brodova.

ribari izlaze iz porta.

gledam kroz prozor,

radnici Zrinjevca kose travnjak.

PLOVNA MJESTA

prostor među nama ne dijeli se više na pola,
na arak mrklog šiblja i šuštaivo zlatno,
na obris modrine i bijelo gudurasto.
dok ti naglas čitam iz Tvrdoga grada,
nad nama se nadima zima, prštava i slana,
a sasvim dobro podnosimo brodolome dana,
krčeći nova plovna mjesta.

tri remorkera u luci, crveni, zeleni i crni,
već dugo ničemu ne služe, niti sami sebi.
besposleni mornari klate se mesnati i spori,
ispitujući koliko je vina potrebno da ožive riječi,
i što se događa s rastvorenim zvijezdama,
kamo odlaze krakovi, a kamo gorući trup.

tri remorkera u luci, crveni, zeleni i crni,
već dugo ničemu ne služe, niti sami sebi.
zašto bi uvijek moralo biti nešto za nešto?
mogu li se tromi prepustiti mulju,
dok ne postanu jedno,
kao ti i ja,
kapetan i kapetanica,
prebrajamo mokre komade,
odzdavljajući nasukanoj posadi preko puta.

NIŠTA NE MOŽE ZAGRIJATI ONE KOJI ODUSTANU

nečeg je bilo u nagibu tvojih usana, iznenadnoj duljini ušnih resa, u milimetar prerasloj
bradi, u nitima sjena kako ti padaju po armaturama i granju oko očiju.
u odsutnosti ribljeg, u rupičastoj plaveti, u brzini koraka i tome kako si dočekao prazninu

i to da ti neću jagodicama u crnom satenu zasvirati po tipkama kralješkaka gologa vrata što ti
viri iz konačne jeseni. nečeg nedovršeno vučjeg u hodu, u načinu na koji si doticao zemlju, u
tome kako si iz svoje razrezane čežnje sisao moj lik nije mi dalo

popijte nešto kratko, imamo finu bisku. *ništa ne može zagrijati one koji odustanu*, šapnula
sam konobaru i koljenima još jače stisnula ledenu željeznu šipku, zamišljajući te dok čekaš,
kako ti sokovi gasnu, kako guliš kestenje i postaješ čađav

PREKO PUTA

na otok preko puta možeš poslati izgovorenu riječ,
glasom, krikom ili vjetrom.

na otok preko puta možeš poslati čežnju koja se pita
je li otočnija ta druga otočnost.

na otok preko puta možeš poslati san o struganju soli
i zamisao o suhom sjaju.

na otok preko puta možeš poslati pismo
pisano tintom, grafitom i ribljom krvi,
ono će stići u otočnu poštu s dvokratnim radnim vremenom,
stići će trajektom i žutim kombijem parkiranim ispred crkve.

na otok preko puta možeš poslati svoj svijet
nekom drugom čovjeku koji se pita o istom,
možeš mu poslati svitanje i u sumnji izabran smjer.
na otok preko puta možeš ponekad poslati i svoje tijelo.
ono će putovati neobičnim redom plovidbe,
ljeti kao uljez na turističkom izletu,
zimi posebnom linijom, na krhkoj kobilici.

otok preko puta, njegov gušterast izdužen oblik
i južna nevidljiva obala.

POD KOŽOM

na bijeloj klupi, pred remorkerom,
u neobaveznom razgovoru,
učinilo nam se,
neki su trajekti na pogrešnom vezu.

prije nekoliko dana bili smo drugi,
kao prije transfuzije.
grimizni koluti, nekad vino,
sad prah iz napuštenih čaša.

za ove dane teško je reći,
kome pripadaju,
ljetu ili jeseni.

PJEVANJA ZA DOLASKE I ODLASKE

možda nisi spremna, ali stvari su uvijek tu.

daješ mi Cantose,

ne možeš otići, a da ne odeš.

daješ mi Cantose,

ne možeš napustiti, da ne napustiš.

daješ mi Cantose,

pjevanja za dolaske i odlaske,

MM, izdavački centar mladih Split.

argonautski predah je kratak,

snovi brzi, riječi prepukle i lude,

navigacijski uređaji bez pulsa.

svaki put je drugačije,

voliš samo načinom na koji izmičeš.

čuda su nesigurna,

daješ mi Cantose,

izaberi nesigurno,

daješ mi Cantose,

siječanj je spor i nepomičan na polovici,

kao zemlja između obratnica,

kao brodovi izvučeni na obalu,

preokrenuti,

spremni za obnovu,

za struganje,

za dugačku samoću,

cijede se iznutra,

u linijama za proricanje.

ŠUTNJA

spiljica zakucana daskama

šuti

mesnati miris motra

šuti

slane opne oblutka

šute

tajkun koji je prisvojio plažu

šuti

tanker boje rđe

šuti

bonaca oko Zečeva

šuti

nono i nona pod kamenom pločom

šute

vaza s plastičnim cvijećem

šuti

smokva skvrčena na grani

šuti

bodlje usahle agave

šute

OBILJEŽJA

u vrtu galerije Dešković žena s Brača Valerija Michielija. usred olujnog juga stoji nijema, nit čeka nit ne čeka. u tamnom sjaju, nit se čudi nit proklinje, ne kisnu joj noge pod kabanicom, ne moli se i ne brine.

stisnula usne, nit mrmlja nit ne mrmlja, vjetar joj ne lomi kišobran, na glavi vrč za vodu skuplja kišnicu. nit sretna nit nesretna, spustila mlitavu krupnu šaku uz desni bok. ne osjeća vlagu, ne moli se i ne brine.

u vrtu galerije, žena s Brača, usred olujnog juga, nit bježi nit ostaje, nit se čudi nit proklinje. koščata i nepomična, ni voljena ni nevoljena, u vrtu galerije, zimska trava, žena i njezina studija.

NOĆ - DAN

u *all inclusive* hotelima, s otvorenim bazenima,
u hotelima s pet obroka,
(voće, kolače, pivo, neograničeno, sve uračunato u cijenu),
prije doručka animatorice glasno pozivaju na odbojku,
pune pozitivnog mišljenja i vitaminskog soka.
noću, svjetla *all inclusive* hotela
gledaju nas dok i mi njih gledamo s plaže,
svjetla lampi u kojima kruže brašnasti leptiri,
svjetla u noći bez ijedne vlati mjeseca.
ne brini se, ničije oči ne idu toliko daleko.

nacrtaj vir kroz vodu i odveži me sa strane,
da planktoni zasvijetle kroz članke prstiju,
a repatice u mene unesu ono najbolje iz noći.
na krmi male jahte ljubavnica u raskopčanoj košulji,
pali tanku cigaretu, planira konačni odlazak.

sutra, kada isplovi jahta,
čuvar plaže polako će u bermudama na palme,
gol do pasa naplaćivati ležaljke i suncobrane,
od trampulina do punte i natrag.
ljubavnici će se iskrcati u prvoj marini
s rezultatom neriješeno,
na štandovima će ose opsjedati
najskuplje lubenice Srednje Dalmacije.
planktoni će poraženi danom pritajeno kunjati uz sidra.

MIRAKUL

neprimjetno mijenjamo proljeće za jesen,
latice za lišće, zelenu livadu za neočekivani crni ponor,
kao jučer, mirakul u Ćupićima, pokraj Drniša,
zemlja se samo rastvorila, tko bi se nadao.
polako se navikavamo.
prihvaćam riječi iz tvog rječnika,
satarom ih cijepam na šipke,
trgam točke, rastavljam uglata slova,
savijam vijugava u suprotnim smjerovima.
čemu sve to, pitaš me.
tvoje su krvne žile pod mojom kožom,
fluorescentno titraju kroz slojeve epiderme,
ugrađuju se u susjedna tkiva. bunim se.
toliko goriva troši opiranje,
dovoljno za rastvoriti sve livade svijeta
i pretvoriti ih u crne ponore.
kao jučer, mirakul u Ćupićima, pokraj Drniša.
vrijeme se mjeri
brojem istrganih i posadenih vlati,
počupanim korovom,
razmjenom teritorija *oko za oko*.
mjeri se crnilom humusa, sočnošću tla,
vlasima kose, suhim brusnicama,
brojem dobroćudnih livada
koje se neočekivano rastvore u crne ponore
kao jučer, mirakul u Ćupićima, pokraj Drniša.

O PORIJEKLU MORSKIH PREDMETA

jugo je u našu uvalu izbacilo pet, šest boca bez čepa,
bez poruke, bez pisma. neke neobjašnjive predmete,
plastičnu šlapu kojoj se nikada neće znati vlasnik.
možda je ispala s kruzera, s tankera ili s kaića u kanalu,
sa stopala ribara, rasparena i mokra krenula s Otranta
do čuđenja kojim smo ispunili prostor ljubičast od oluje.

jugo je u našu uvalo dovuklo razmočene grane,
otrgnute s bora Korčule ili Šćedra, donijelo je
udove lutki, komade ležaljki, i sve čemu smo dali oči,
zjenice i boje, namjerno, povučeni iza slika,
pitajući se otkuda je sve to. je li došlo iz daleka,
pitajući se fotografira li nas upravo sada nebo odozgo,
fotografira li sve uvale svijeta, vidi li kako ja zumiram munju,
kako se ti smiješ i govoriš mi: *znam da znaš, pitanje je vremena*

S LOŽE

vidiš li ti ono što vidim ja
razlomljen Mjesec kroz vitraje Gospe od Karmela
gleda nas, govori meni da ispružim noge sa Lože
dolje prema rivi.
da izdužim stopala u tamarise
možda me povuku za noge i ja se usidrim u portu
uz brodove Veli i Nono

vidiš li ti ono što vidim ja
da se u naš vidik stalno utiska novo
u slici ukupnoga
što nam se izručuje svakoga trenutka

vidiš li ti ono što vidim ja
da ništa nije ni počelo ni završilo
naše teme su druge a iste
opet se razlama Mjesec u jaje i kocku
kroz proreze mole crikve

vidiš li ti ono što vidim ja

čija je ovo slika
govorimo li istim jezikom
mi na južnoj strani Brača,
a pred nama hvarski kanal

SAGRADA FAMILIA

Baba Tomica u bijeloj košulji sjedi pokraj mulića.

Dojke joj se izdužuju do mora.

Do broda koji prevozi putnike iz porta na plažu.

Kažiprstom i palcem trlja zrnca krunice.

I šuti.

Šuti.

Šuti.

Bog kojeg poznaje njoj je dovoljan.

*

Otac je došao slan i ponosan.

S najlon kesom iz koje curi more.

Osvajač hridi od Smokovja do Vele Forske.

Pitao je *kako ti je draže?*

Da spremimo čuke na buzaru ili na manistru.

Na buzaru, jer onda mogu umočiti kruh.

Kroz meso školjaka otac mi se ugrađuje u stanice srca.

*

Mama, hoću li ikada kao ti?

Nakošenim bodom, crvenim koncem

Ispuniti šupljiniće makova u vazi

Na mojem minigoblenu na kojem te pratim

Dok završavaš ženu s lutnjom.

Kada bez razloga zaboravim bod

Puštaš me da griješim jer znaš

Ne isplati se popravljati stvari.

Vrag oživi kad postanemo isti.

*

Iza tvoje drvene šivaće mašine,
Crnog stroja s bijelim slovima *bagat*.
Komadi tkanine u koje odijevam lutke.
Iglom i koncem proizvodim kolekciju ljeta.
Gotov je ručak, operi ruke!
Ne čujem vas, ne čujem vas.
Unitila sam se u prazninu.
U vakumu između otkucaja sekundarki
Vrag ne postoji.
Tamo čak nema ni boga babe Tomice.

WATER(E)MOTION

Water(e)motion,

Water(e)motion

jednom rukom prijeđi preko srca,
drugom pomiluj linije na boku.
tijelo je vlažno, tijelo je tijelo,
tijelo je tegljač kroz gustoću.

Water(e)motion,

Water(e)motion

bolje da ti zmije prilaze u plesu kroz granje,
bolje da hodaš kroz kristalne šiljke,
bolje da strepiš u miniranom polju,
sve je bolje od poljupca
s okusom kartona

water(e)motion

water(e)motion

noć se ljušti, tražimo srodnost u korama mraka,
krutost se tali, u slivna područja odlazi gnjev.
hrbat je drhtav i mekan,
ljušturu dubinske periske
rastvaraju dječje ruke.

RONILA SAM ŠUMOM

ronila sam šumom.
među stablima
bez markacija,
štapova,
boca s kisikom,
plivaćih kožica.
sretala trkače,
vodenozemne.
zabola klinove pod mračne stijene.
bedra raskrvarila,
bedra zarasla.
samo se kreći,
kreći se,
siktale su ikre.
nije se moglo ostati
u ogrtaču od mahovine,
rukavicama od pletene smole,
rublju od iglica bora.
ronila sam šumom.
u maternici.

SITNI ZNACI

u oku oluje stakalce s vodom,
pod mikroskopom kapljica,
oluja. svjetlost. buka koja kasni,
elektromagnetsko pražnjenje.
blijeste noževi,
presijecaju uvalu na pola.
na granje. na katran i bijelo.
bez glasa sam, signala.
slijedi neodgodivi uron s kormoranom.
ne nazivaj sad.
ne rade mobilni uređaji.
imam važan sastanak
s napuštenim sjenkama,
u praznim samostanima pustinjaka.
obavljam nešto neodgodivo,
na opožarenoj južnoj obali.
dok munje jašu po brdima,
čekam ih, raširenih ruku,
s jednakom mogućnošću raspada i svitanja.
s picokarama razgovaram
jesmo li tu ili smo otišli,
šuštimo tamom, peremo mrtvace,
oluja ne prestaje,
to je svjetlost među našim prstima,
sve postaje porozno,
dno je spremno,
nepomično i podatno.

kuda si krenula s tim natučenim modrim koljenima,
kažiprstom prelazim rubom zapadne strane,
od Vancouvera, vučem jagodicu kartom
do točke Punta Arenas.

ovdje ponekad svrati nitko na kotačima,
poštar na motorinu,
kombi s nedjeljnim izdanjima novina.

u svakom trenutku mogu krenuti,
istrgnuti stopala iz površine mora,
iz stijenja preko kojeg mi krvare zglobovi,
u šaci zgužvati hrbate kao neuspjele origamije.

po nekim sitnim znakovima očitavam:
tko je odustao
tko je otišao
tko se vratio da ne ode
tko je umro, ali ga nisu obavijestili

VEČERA

sisale smo artičokino zeleno meso, uz bakalar i tatino vino u plastičnoj transportnoj boci. iz sadnice bosiljka počupala sam lišće i položila ga na sir, na silu sam htjela da opojno i divlje izmješten miriše jug. naše teme gonile su jedna drugu, je li bolje biti prekarna radnica, uplašena od nesigurnosti, ili stalna, uplašena od sigurnosti; imati nekoga za tihu i postojanu ljubav ili razarajuću koja usisava do kosti. pokazivala sam ti fotografije oca i majke, bake i none, jedna je imala pletenicu oko glave i blagi pogled, a druga izvlačila niti iz kudjelje, mrgodna i mračna. suosjećale smo s poznanicom koju je ostavio ljubavnik, zašto, zato, češljala se bestrasno, i nije brijala pičku.

sisale smo artičokino lišće, i mrvice kruha natopljene maslinovim uljem u večeri u kojoj su bljeskale munje.

rekla si, tvoj se zubar ludo zaljubio u 53-oj, sreo je nekadašnju ljubav na godišnjici mature. prije toga je 10 godina s bivšom ženom živio kao s lampom. jednom je neočekivano predložila razvod istim tonom kakvim je nudila palačinke u zimskim večerima. duboko anesteziran uspio je pristati na kraj.

svoje snove više nikada više neću umrtviti zbog braka. pisati možeš samo uz muškarca u čijoj je prirodi osjećaj tišine, ili se osvijestio i umuknuo u međuvremenu.

otišla si, a ja sam zaspala. pod svjetlima i upaljenim televizorom. kada sam se probudila, već je bio maj

NASTOJANJE

pričao si mi
o čovjeku
život je posvetio
uzvišenom nastojanju
da se osjeća vitalno
da pobijedi pogreške
brinuo je o zdravlju
o konzistenciji stolice
o količini vode
o skladu ritmova
o dubini daha.
jutrom je u isto vrijeme
jeo kašu od zobi
miksao sokove
čistio crijeva
osvajao neboder pješice,
vikendom konzumirao
zelenilo
svježi zrak
na relaciji Mosor
otoci
kontinent.
u sto i trećoj godini
izliječio se
iz čista mira
skljokao se i umro.

UPLAŠENOJ ŽENI GLEDAM U LICE

NEŠTO SVETO

tramvajski putnik
često skida šešir,
naginje bradu na prsa,
križa se desnom
dok putuje iz Dubrave na glavni trg.
spušta glavu i mrmlja,
izražava poniznost
na mnogim mističnim kotama,
pokraj crkve u Petrovoj,
pokraj banke u Vlačkoj,
uz škripu na skretanjima.
zbunjeni suputnici
gledaju ga
posramljeni izostankom
uzvišenog u sebi.
neznani šeširdžija
na koncu se prekriži
u Jurišićevoj ulici,
pred glavnom poštom
i natpisom *interspar*.

VRSTE STRAHA

bojim se ljudi koji se hvale da su praktični,
kako znaju izvanredno baratati rukama,
zakucavati i čekićati,
stezati u zagrljaj snagom izgladnjelog pitona.
bojim se teoretičara koji bez greške citiraju
filozofe i razne vođe u svakoj zgodnoj prilici,
imaju li ijednu vlastitu misao,
barem o pupanju iz gomolja u vlažnoj zemlji.
bojim se prepečene korice na mesu,
mogla bi biti kancerogena,
a bojim se i sirovoga,
u njemu bi mogao biti neki odvratni stvor
koji još nije pocrkao od antibiotika i aditiva.
bojim se zaroniti u djetinjstvo,
da ne sretnem oca i majku glatkog lica i sjajne kose,
uspravne i snažne kako me meko nose u naručju.
bojim se da starost ne dođe prebrzo,
s pjegama i aktivnostima treće dobi,
sporim hodom u spužvastim šlapama.
bojim se da se od mene ne odmakneš predaleko,
da ne priđeš preblizu,
da ne pogodiš srednju mjeru i ostaneš.

PONUDA

Poštovana gospođo!

pišu mi pbz, emmezeta i bio&bio elektronskom poštom.
kao da me osobno poznaju,
obraćaju mi se navodeći moje prezime,
prezime za koje me novoupoznati ljudi uvijek pitaju isto:
imate li koga na Kupresu i u Tomislavgradu?
nemam, ja sam otočka loza.

Poštovana gospođo!

obraćaju mi se ljubazno korporacije,
njih ne zanima otkud dolaze prezimena,
nude proizvode na 24 rate,
prema pravilima pisanim sitnim slovima na poledini ugovora.

Poštovana gospođo!

za ovaj Božić pripremili smo za Vas posebnu ponudu,
Tunis, Maroko, Magreb i još dalje.
Dok Vi *poštovana gospođo* brojite svoje stopice u snijegu,
uz našu pomoć mogli biste zagrliti sunce,
mogli biste uz extra saldo nabaviti komodu Bayadera,
krenuti u avanturu, postati nova hrabra osoba,
mogli biste.

VIJESTI

1. s ekrana internetskih portala
čokoladni koluti bradavica
šalju pozdrave s nogometnog prvenstva.
dvije dame s hrvatskim dokumentima
u navijačkom zanosu
podigle su majice.
zbog sramote sprema im se otkaz,
ili barem sočna opomena.
navijačice rade u pisarnici,
u visokoj birokraciji,
u javnom poduzeću.
novinske i televizijske kuće
jedva su čekale da njihove oble dojke
pretvore u dobru robu.
da su barem pokazale
lakat, koljeno, srednji prst,
ušku, nosnicu,
bezličan anatomske prostor.

2. Kineza je previše.
žene se smiju poroditi samo jedanput.
ili nijedanput.
za nerođene nema mjesta.
kisika. radnih mjesta.
jednu su djevojku prisilili na pobačaj.
u sedmom mjesecu trudnoće
morala je popiti baktericid.
fotografiju mrtvorodenčeta
poslala je u svijet.
neka svi znaju kako Kina napreduje.

3. Indijac je ubio tromjesečnu kćer.
slomio joj je vrat. htio je sina.

da bude nogometaš,
da bude Hrvat koji će se rugati golim dojkama,
da bude Kinez koji obavlja prisilne pobačaje,
da bude irski navijač koji je polizao bradavice
djevojaka s domovnicom,
a poslije se zbog slike
sms-om ispričao majci za to strašno nedjelo.

PRAVO STANJE STVARI

u vodenim česticama razloma se svjetlo.
kroz male lukove sitnih duga
vidim nakošeno lice moje zubarice Anite.
mokrina pršti iz brusilice,
posrebruje mi se pred iskolačenim očima.
*morat ću vam zabiti i ovu veliku konjsku,
kao za vađenje.*
lijeva strana mi lagano trne,
usne postaju gumene i duge kao vikleri u boji.
odjednom se šire dok mi ih nateže oko glave
dobra i lijepa sestra Sandra,
obrva podšišanih u trokutasti mufić.
pritorite malo usta, i gurnite sisaljku dublje.

usta koja su ljubila i grickala,
mljackala mekano meso hobotnice s krumpirom
oko podne u Korčuli,
usta sa zadahom peršina i češnjaka,
sad bespomoćno zjape.

progutat ću slona na pokretnoj stolici ordinacije.
progutat ću pivnicu preko puta,
cijelu Ilicu i Selsku,
posrkati otopljenu bljuzgu
s cipela pacijenata u čekaonici,
i neću osjetiti ništa.
tako, popravili smo tri komada danas.
kad popusti anestezija,
vidjet ćemo pravo stanje stvari.

LJUBAV

na istoku grada u Alfirevićevoj
pijanac je nogom od stola pretukao ženu na smrt.
njezino modro tijelo izbacio je
pokraj kontejnera pred zgradu.
tukao ju je redovno.
često je odlazila, često se i vraćala,
ispričali su susjedi za crnu kroniku.
brinula je za njegova sina
s posebnim potrebama.
u noći prije ubojstva,
pijanac je nogom od stola pretukao
i svojeg sina s posebnim potrebama.
nagovarao ga je da prizna krivnju za ubojstvo.
mali je bio zasran i slinav
ujutro kad je pokucala policija.

na istoku grada je dio koji nazivaju republika.
o republici je pisao uvaženi tjednik.
republikom šeće čovjek u ranim pedesetima,
maršira čitajući u hodu.
često se zaustavi pred dućanom,
da odahne od literature.
otvara pivo. pa još jedno.
mrmlija pasuse. retke iz otvorene knjige.
brani se od svijeta
crnim slovima, bijelim papirom.
u lice se unosi gospođama s kruhom:
istina je nešto drugo.
ne čekajte da vas pretuku
drvenom nogom od stola.

PREOKRET

jutenu vreću prepunu želja
u momentu ludila
s neba je istresao neurotični bog.
žurno dostavljene dopisnice
poslao je natrag
na adrese očajnih pošiljatelja.
sve rastavljene ljubavnike,
patnike i aktiviste
otkačio je u jednom potezu.
unatoč megadimenzijama,
u božju je bezgraničnu ljubav
ipak uključen i dobar ukus

TAJNE

u mezzaninu ispod Dolca
na uglu već 60 godina
buregdžinica Anđelka Nikolovskog,
pokraj stepenica sa istočne strane.
mala prostorija, pločice u tirkizu,
četiri šanka, dva ogledala,
bež kaputi, cekeri s blitvom.
pet lica, šest lica,
jedači bureka zauljeni do ušiju.
iz tanjura dimi se
meso, jabuka, sir.
vilicom rasječeni nepravilni oblici,
svi prodani do pola dva.

VAŽNO JE IMATI NEPRIJATELJA

važno je imati neprijatelja,
kakvog takvog,
da mu se napiješ krvi i najebeš majke kad ti zagusti,
kad ti se pužarnik u razmacima između pokreta i skica prepuni sluzi,
tada je neprijatelj najvažniji.

kada se snijeg utrpa u nabore zastava,
oko šahovnica i koza obgrljenih oko kopalja
na pročeljima zavoda i agencija,
tada je izuzetno važno imati neprijatelja.
idealni su biskupi i kardinali,
vlasnici trgovačkih lanaca,
službenici u javnim poduzećima,
šalterske radnice,
profesionalni sindikalisti,
glumci na plaći,
preplaćeni vozači tramvaja,
komunalci i čistači snijega,
i svi drugi prokleti neradnici koji žive na tvoj račun,
svi ti kurvini sinovi
koji ponekad u familijarnoj atmosferi odlaze u restorane,
makar na nešto sa žlicom.

jako je važno imati neprijatelja,
da mu se možeš napiti krvi i najebati majke,
da mu poručiš *popuši lopovčino*,
nisi nam rekao odakle ti prvi milijun,
da napišeš u komentare na fejsbuku,
smrade pederski, sigurno voliš kad ti ga stave,
važno je imati neprijatelja da možeš pisati vladi,
da možeš prosvjedovati sjedeći za stolom u cufastim papučama,
važno je imati neprijatelja jer netko zaboga mora biti kriv
kada te preplavi ono tvoje.

znaš ti dobro što.

BOŽIĆNA

lica i tijela gube konture,
hodači bez obrisa
prelijevaju se mutni kroz kišne kapi,
na staklima tramvaja,
autobusa,
unutarnjih očiju.
error. umor. naizmjenično.
stvarnost gubi predznake,
ono najbolje šuti sakriveno,
izvan trkališta.
svjetlost iz božićnih pjesama
sipi u vidno polje
iz lampica budućih jelki
što čekaju sječu.
još stižu rate s ljetovanja,
a već se gipsani Isus s obitelji uputio
na frišku mahovinu u kutu sobe.
teško bismo znali proizvesti spasenje
bez mirisa mrtvih stabala,
bez tri oblaka u zakašnjeloj jeseni,
bez pokušaja da u darovnim kutijama
izostavimo najdraže
demonске varijacije.

NEPOVRATNO

plačem.
ribam kamenac u sudoperu.
džezva je na dnu duše dobila
nešto neoperivo crno.
dok sam pregledavala veš,
čarape s najdražim uzorkom
nakesile su se
nezgodnom pukotinom oko gležnjeva.
ladica noćnog ormarića
uz tupi zvuk
objesila se na parket.
u jednom posebnom trenutku
prestali smo se smijati pogreškama
koje smo voljeli
jedno kod drugog.

ZAMJENA POLOVA

zime gotovo nije bilo.
pasionirani ljubitelji
mrtve i žive prirode,
apolitični mirni ljudi
na zidove društvenih mreža
vješali su slike mačaka,
tvorova, djece,
pokazivali floru
vrta vikendice:
visibabe, ljubice i ciklame.
zime gotovo nije bilo.
neugoda je prožimala dan,
osudili su bivšeg premijera,
drugi je otišao dolje,
u Sidney i Canberru,
kod naših, u vječno ljeto.
oprostio im je Pavelićevu sliku,
nema veze, vi niste znali,
ovo je južna hemisfera,
dopušteno je da dobro i zlo
zamijene polove

PJESNIK IDOL

moj pjesnik idol je komplicirana ličnost,
napunio je 80 godina, okrugli broj.
pred okruglim osjećam strah, uvučem trbuh
kao na svečanosti, spustim bradu,
uzdignem rebrene kosti.
okruglo, savijeno, spojeno jedno s drugim,
kao zemaljska kugla,
kao pupak, kao početak i kraj.
moj pjesnik idol jednom je primio cvijeće,
lice mu je na prevaru zabilježio kameraman
i memorija prisutnih.
moj pjesnik idol zgrožen je vidljivim.
ne daje intervju, ne priča o inspiraciji,
omiljenim piscima.
o njegovu čudaštvu kruže priče,
o načinu na koji utjeruje naslove pjesama.
moj pjesnik idol je zvjezdarnica.
on sam je zvijezda na koju će otići
kada se jednom udalji
u nešto okruglo,
u nešto neprisutno.

JUBILEJ

moja sestra i ja zajedno
imamo sedamdeset godina.
žene su u tridesetima najbolje,
u pitanju je veliki mit
o filigranskom omjeru
mudrosti i svježine.
o ženi od trideset
pisao je Honoré de Balzac,
čitala si valjda taj znameniti roman
iz ciklusa o privatnom životu.
moja sestra i ja zajedno
imamo sedamdeset godina,
primjećujemo rast stopala
i širenje bokova,
ali o tome šutimo. tijelo je sve sporije, al luđe,
sve su sličnije linije
vanjskog i unutarnjeg lica.
neobični savezi se množe,
ona je postala majka,
a meni su izvadili zub.

MIGRACIJE

odlična je prilika za knjige
da promijene staništa.
sajam je, nude se povoljno,
željne muvinga, elegantnih prstiju
da im prozračne stranice, ostave mrlju
od kave, malog bureka s mesom,
grafitnog praha ili soka na razmućivanje.
knjige žele nove vlasnike,
ništa tu nije čudno, žele jer je lakše
kad se netko svija i brine,
makar bio tiranin i govno od čovjeka.
žele pobjeći iz paviljona,
izložene u masi, ponižene u kutijama,
žele otići u novi dom,
u plastičnim vrećicama,
pod znojnim mišicama,
u platnenim torbama,
rasporediti se po policama,
na veš mašinu uz novine.
stari romani, novi prijevodi,
male naklade po sto komada,
knjige bez samoglasnika,
bijeće kao smijeh, kao umjetni zubi
hladnih žena u mrtvim lisicama.
knjige putuju gradom, javnim prijevozom,
putuju u Slavoniju,
gotov je jednodnevni izlet
školskog sindikata i nastavnica književnosti.
čitati će se na kauču prije spavanja,
prije i nakon vođenja ljubavi, pjesme.
kuharice prije rođendana,
kako filetirati ribu u dva poteza

i od kestenja napraviti
mekanu kremu s rumom.
knjige, odlaze sa sajma
u bezglasnim migracijama.

NOĆ JE, UPLAŠENOJ ŽENI GLEDAM U LICE

ljetu iznese kaos, širenje i znojne dlanove,
korigiranje odjednom promijeni smjer
zastreljeno u krila neuglednih ptica.
na svakom gradskom trgu mirisna straža,
meso voćki na štandovima prožeto vatrom.

noć je, uplašenoj ženi gledam u lice,
ona trza glavom, u muškoj odjeći, pičkara,
širi noge, maše cigaretom.
razgovara s muškarcem pored sebe.
on je umrtvljen i prastar,
starosjedilac s glavnog kolodvora
bez interesa i prtljage.

noć je, uplašenoj ženi gledam u lice,
u ono odbjeglo što je mogla postati,
gledam u svoj strah od propasti.
muškarac pokraj nje,
umrtvljen i prastar,
armatura kostiju i davno otpočete šutnje.

uplašena žena već dugo nije tu,
u jednom nezabilježenom trenutku
vratila se u stare sorte sjemena,
u neprisutnost.
kroz varijacije sebe sklanja se po trgovima,
vrišti, inzistira, gazi,
preživljava kao obris u rešetki slika.
u noći s uplašenom ženom
ipak je nešto ozbiljno i stvarno,
miris jagoda koje je slučajno nagazila cipelom.

KRETANJE

svijet je osvojio sam sebe,
proizveo plovila, penicilin, tjeskobu.
sada se od tog osvajanja liječimo,
nedjeljom posjećujemo Krista.
odlazimo na sajam namještaja,
sajam putovanja, umjesto putovanja.
hodamo uz nasip,
uz nevažnu staklenu rijeku,
uz travu, uz predmete na tlu.
prema nama kreće se toranj toplane,
uvećava se kao pokretna butina diva.
kušamo zemlju, razgovaramo o nepravdi,
o bogu koji je sve blesavo uredio.
tebi su sve majice oduvijek tijesne,
maštaš da smanjiš sise, a ja da ih povećam.
na betonskoj kocki,
izvezene čekaju košulje, stolnjaci, rakam.
i mi bismo jedne nedjelje mogle
donijeti uspavane kućne stvari,
spavaćice s čipkom, monografije o bitkama, Titu.
znaš da sam i ja Ciganka, nisam Romkinja,
volim sjesti uz () stol, naručiti meso.
vraćamo se nasipom, uz staklenu rijeku.
grlimo se spontano, rukom ti dodirujem leđa,
ti dodiruješ moja.

DRVENI STOL

ispred male trgovine pod čempresima
svakog se dana odvija festival pivskih svečanosti,
u ulici red iznad mora.
prije desetak godina radnici Elektrodalmacije
ostavili su nakon obavljenog posla drveni kolut.
oko stola svakoga dana zasjedaju
ljubitelji piva, naručuju jednu za drugom,
crveni čepovi ispod stola više se ne mogu prebrojati.
u deset godina dosegli su beskonačnost,
njihov se broj širi kao svemir, bez granica,
um ih više ne može obuhvatiti.
za vrijeme pivskih svečanosti oko stola su ispričane
najvažnije priče lokalnog samoupravljanja,
izazova turizma, problematike iznajmljivanja soba,
meteorologije i vinogradarstva.
oko okruglog stola u deset je godina deset muškaraca ostarjelo.
dvojica su umrla.
jedan je dobio karcinom.
jedan je postao otac i otada uz pivo kupuje i mali badelov konjak.
drugi je postao djed dva ili više puta,
otada je bučniji i ljući, djedovstvo ga čini mudrim.
pivski konzilij zasjedanje započinje ujutro oko deset,
pošteno i strasno odrade dugačku smjenu od dvanaest sati.
dolaze kad god mogu, ovisno o rasporedu poslova
s kojih se žure u misiju oko drvenoga stola.
nimalo ih ne ometa prezirni pogled domaćica
koje u dućan dolaze po mahune i kruh.
one su priproste i ne razumiju koliko je važno
održati vječnu vatru.

NA PUTU

tlocrt grada s prozora četverokatnice.
žamoran trg. u žamoru
zabrinutost, smijeh i izrazi ljubavi.
ukradeni bicikli,
zvuk ljepljivih dlanova.
tlocrt grada s niže grupacije oblaka,
anđeli u prolazu za ratna područja,
na putu spasilačke ekipe,
dokoličari i ostali.
s prozora četverokatnice glave lovaca,
biljarske kugle rasturene jednim udarcem.
dezorijentirani šetači,
njihove obećavajuće meditacije u hodu.
u glavama strah od starosti,
migrena, pitanja samoostvarenja.
na glavama perut, vunene kape,
farbane vlasi asimetrično rezane.
unutra planovi. nijanse zime,
tri skice putovanja.
prekrižit ću se, za svaki slučaj,
kada se budemo vozili
kroz tunel.

NA RUBU KROVA MJERIMO JAKOST VJETRA

1. u danu u kojem je sve krenulo pogrešno
povlačimo se, postajemo beskorisni.
izgubili smo popis zadataka.
očitanje mjerila, slaganje šupe i krojač
pričekat će rezervni termin.
nazvala je majka,
je li me namjerno plašila
stankama među riječima?
tata će uskoro u bolnicu,
htjela je prepoloviti strah.
njezine sam riječi morala zaboraviti
jer mogu voljeti samo kada ne brinem.

2. crveni je ruž kliznuo iza veš mašine,
otkotrljao se u podnu prašinu.
jednom kad ga pronađem,
bit će otpisan i skrućen.
zagubili su se i ukrasi za kosu, špange s ružama
i polovica drvenog češljica koji je izgrizao Snježanin pas.
dokoljenke s viticama loze pojelo je pranje.
pepeljara puna čikova
s prozora je roknula kat niže,
u susjedine tegle s cvijećem.
pepeo se rasuo po otkuhanom rublju.
tajni džepići stvarožderi oteli su ključeve u torbi.
mobiteli su prazni,
samo nebo zna tko sve sada naziva i s kojega svijeta.
u knjižari u centru na sniženju su se rasprodale
sve knjige s finim malim pjesmama.

sada sjedimo,
na rubu krova mjerimo jakost vjetra.
nakon svega,

bosi i bez konopca sići ćemo u duboko krško jezero,
među bezoka bića vode.
ne možemo izbjeći ono što slijedi.

UZ AUTOCESTU

uz autocestu brze slike,
ritam zračnog gibanja
u krakovima vjetroelektrane.
na odmorištima preparirani medvjed,
iščupanog srca,
mrtav i šupalj
zuri u putnike iz reda za pišanje.
netko je ispraznio zemlju
od obale do glavnog grada.

niska lička brda,
šumaste dojke malih polumjera
domahuju putnicima autobusa.
jezera bez imena na geografskoj karti,
zaboravljene vode u boji petroleja.

gostujući pjesnik u vožnji,
večeras će na obali
uz bevandu čitati pjesme.
na književnom okupljanju pit će
dobro vino iz pogrešnih čaša,
raspitivati se o običajima,
ribarstvu, domaćim piscima,
financiranju u kulturi.
već u povratku sve to će ugraditi
u neku novu pjesmu.

LJETNI RADOVI

sam sebe napušta grad,
bruji kroz unutarnji zvuk.
prsti iz sandala cure na vreli asfalt.
oko nogu pleše
laneno zvono suknje.
počinju ljetni radovi.
grad se slijeva na jug,
kroz nevidljive kanale,
kod rodbine,
u zajednička domaćinstva,
pod šatore,
pod stari suhi bor
okružen smiljem.

COMMUTERS TRAIN

JUTARNJI GRAD

lice pritisnuto uz staklo.
pola ulice u sjeni, pola u svjetlu.
pola života u snu, pola u budnosti,
i u toj budnosti još polovica u snu.
duše upakirane u platnene torbe, u žmiganje,
u prosjakovu slamnatu košaru. on sjedi.
crven u licu, spaljen od zime, spaljen od ljeta,
spaljen od vlastite pustinje, lišen kretanja.

jutarnji grad pleše čas naheren, čas ravan,
okupiran snom, okupiran čežnjom.
jutarnji grad je mlijeko iz mikrovalne peći,
mlačan u mlačnoj šalici, jednima hladan, drugima vruć.
jutarnji grad u koji ulazim kroz gladne prosvjednike,
bez osjećaja pobjede, bez osjećaja gubitka,
ulicama što sjaje prelomljene kroz kapi vodoskoka,
jutarnji grad u koji uzlazim danas je
bez tvoga mirisa oko mojih ključnih kostiju.

VARLJIVOST PTICA

tražimo plamen, tražimo mjesto iz kojeg iskri,
uzrok ovoga svega, uzrok lijeganja, crnine sna,
arome narezanih voćki, nepoznatih mirisa.
ne nalazimo jer je izvan dosega očiju,
ne moramo gasiti, ništa nismo ni zapalili.

s neba mi ususret dolaze crni komadi,
odbjegli sa zgarišta, raspukline aviona
srušenog nad tropima, nad oceanom,
nad potonulim gradovima, komadi požara,
nad golim hridima sa spaljenim žbunjem.

u formacijama s neba nad Crvenim otokom
piskave sitne ptice u histeričnom hodočašću.
u koloni, u spirali, u krugu, u križu, u jutru,
u večeri, u nastanku, u rastvaranju, u roju propelera.
među njima masivan i nijem bijeli galeb,
s pretjerano dugim krilima:
pred tobom sada prolazi šutljivi veliki duh.

VODA

voda začesljava travu riječnog dna.
zelene niti plete
u frizuru divljakuše.
voda zavodi, mijenja oblike.
ne podilazi divljenju,
ne zanima se za vjetar.
voda razgovara.

*ne pokušavaj se zaustaviti,
silina dolazi iz dalekog uterusa.*

voda obilazi zmijinu košuljicu na stijeni,
ostavlja da je iscijedi svjetlost,
da postane nevidljiva,
da uraste u kamen.
voda šuti, zmija govori:

*ti teci kako želiš,
ja umirem na svoj način.*

voda je namočila stopala djevojaka,
na noktima otopila crveni i crni lak.
razmočila kožu tabana,
kožu ljetnih sandala.
voda je znala:

*isušit će me toplina iznutra.
djevojke su naučile same sebe izliječiti*

DISANJE

u sredini grudnog koša stoji davni zapletaj.
u njemu perje, dječji krik.
u njemu čovjek bez doma,
i čovjek vuk.

vani topot.
hodočasnici. njihova vjera.
ratnička potraga,
pokretni bog.

u razmacima otežanog disanja
šapat komandi:
zakopat ćeš se pod lijehu, u sjeme,
postat ćeš cvijet iz betonske rupe.

lijepo je kad se iznenada
oljušte sive kraste,
kad sve ostane zatečeno suncem,
golo i jednostavno,
kad stari zapisi dočekaju ključ.

ne brinite pijanci,
ne kunate vedski bogovi,
bolje je da iskrvare dlanovi
koji ne skupljaju kišu.

NA OBJE STRANE

kada nisi tu,
spavam na tvojoj strani kreveta.
računam.
maštam o novom autu.
pušim u mraku.
vlak iz sesveta koji radnike krca u maksimiru
nazivam commuters train.

živimo odvojeno.
selim na svoju stranu.
računam.
za sto eura moglo bi se kupiti
svih sedamnaest prijevoda coelha
i sve riješiti.
tri debela kapitala thomasa pikettya.
marxov više ne vrijedi.
moglo bi se
tri puta u saunu za dvoje,
za kosti razmekšane u mirisnoj pari.
moglo bi se šezdeset starih quoruma
po dvanaest i pedeset, u knjižari uz kino,
dok čekamo početak filma.

kada nisi tu,
brzo se naviknem
biti tijelo
na obje strane.

OBAVIJESTI O MRTVIMA

majka me telefonski informira o smrtima.
s ocem je podijelila dužnosti oko sprovoda.
ona ode do samostanskog groblja,
on na žalovanje.

*

prije uskrsnog ručka otac studira osmrtnice.
kad si to počeo?
ljutim se.
ajde. mora se znati tko je partio.

*

na drvenim policama ispod telefona
roditelji čuvaju stare novine.
na njima čiste ribu, zelenilo, blitvu.
među iznutricama i ljuskama vijesti:
hidroavionom do Jelse,
rekordan broj hodočasnika na križnom putu,
Liburnija ide u rezalište.
nekada,
otac se najviše zadržavao
na stranicama sporta
i rubrici *otoci*.
devedesetih je prešao na meteorologiju.
danas samo politika i mrtvi.

*

Irena Vrkljan vratila se iz Berlina.
osamljena je, kaže,
otišli su bliski.

*

pobrojat ću sve koje znam,
razvrstati kamo pripadaju.
u važnim stvarima
oduvijek sam vjerovala ocu.

POSLJEDNJI POSAO

sjedni i spremi se.
gluhoća i hromost dugo će trajati.
pronađi bočice sa serumom od smilja
skrivenne iza zlatnih pudrijera.
s ogledala obriši breskvasti prah
i pogledaj se.
pogledaj se.
ovo si izabrao.
namaži lice. godove. glasnice.
najvažnije je umrijeti na vrijeme.
kad se svi ožiljci otope u mirisnom pokrovu,
a tijela sakupe u isti obris,
zaboravit ćeš koliko si puta
udario u neprobojno.

PRIJATELJSTVO

nestala sam bez pozdrava, sreli smo se još jednom u gradu,
u prosvjedu, uz vidimo se, a znali smo da lažemo.
nije ti bilo jasno što se dogodilo s našim već pokrpanim prijateljstvom,
oprostila sam ti i što si izlio bocu vina pod vrata mojoj cimerici jer ti nije dala,
u našem unajmljenom stanu, na vjerski praznik dok sam bila kod staraca.
oprostila sam ti i što si naš odnos zamislio kao *friends with benefits*,
nećemo biti sitničavi, i naftne su niti upletene u ljudske omotače i ljuske.
ne želim te sresti ni u jedno godišnje doba,
u militari jakni kako zabacuješ kosu na stranu,
neću nikad više otvoriti ni jednu od tri tvoje zbirke
iako u njima ima ludo dobrih stihova.
utihnula sam bez isprike i svađe,
a presudila je jedna slučajna priča.

radio si noćnu u kiosku na kraju grada,
osim ponedjeljkom,
kad si umjesto na radno mjesto
odlazio ljubavnici na Borongaj.
doma te čekala krojačica
koja nije kužila bendove, pisce i rokenrol,
radila je u tvornici, i tebi je šivala s nježnošću,
triježnila te nakon koncerata i izuvala ulijepljene čizme.
mislila je da radiš svaku noć u tjednu,
i čeznula da barem jednu provedete u zagrljaju skupa.
tko zna bi li od tebe otišla sama
da je znala da ponedjeljkom jebeš na drugom kraju grada,
uz pivo i recitiranje Bukowskog,
bi li iglom i koncem mogla spojiti komadiće srca
raznesenog spoznajnom granatom.

otišla sam bez pozdrava, ne zato što sam dobra.
u meni se bunila plaha i predana krojačica koja čeka,
koja ništa ne zna o tri vala feminizma,

otišla sam kad sam shvatila da si govno od čovjeka.
sve je ovo bilo prije osam godina,
u međuvremenu je dokusurena hrvatska tekstilna industrija,
tko zna prima li još tvoja krojačica plaću,
ili uz neku drugu barabu danas obavlja popravke u fušu.

SKICE U JANTARNOM KAMENU

1. točno u osam dvjesto ljudi
prolazi kroz drvena vrata.
prislanjaju torbe uza zid,
na poljubac s aparatom za registraciju.
dvije stotine ljudi smije sjesti
na predviđena mjesta.
pozdravili su se srdačno.
koža im je posuta kovinama:
mljeveno vrijeme,
pristajanje
i još ponešto.

2. u isto vrijeme sjedim
u banci na Britancu,
na ledu bijelih stepenica
čekam osobnog bankara.
bankarica dlanovima miluje
ornamente za bič.
zaštitar me tri puta upozorio:
jednom da uzmem broj, jer reda mora biti,
drugi put da guzicu dignem s hladne površine,
ne zbog zdravlja jajnika već je nepristojno sjediti na podu,
treći put kada je govorio nisam ga čula.
u torbi sam tražila
srebrnu tabakeru Rodiona Romanoviča.

3. na povratku, u Ilici, kroz staklo vidim
časnu sestru u trgovini Alpina.
bira crne gumene cipele bez pete
da može tiho kružiti oko oltara,
spremati svete predmete,
na šiljke nataknuti svježe voštanice,
izliti smrdljivu vodu iz vaza s cvijećem,

posložiti molitvenike,
samo da bude nečujno.

4. jutro nam gata
iz jantarnog kamena,
slike se pokreću u neočekivanom smjeru.
od ovog dana ne treba praviti priču.
već si isprobala sve što se može,
jacuzzi i frotirni ručnik,
masažu s toplim uljem.
pjesme nisu kolibice uz groblje
da jednom godišnje u njih odložiš
na poček plaćen oprost
i posmrtnu ukrase.

O LIŠĆE

dođi da dršćemo skupa, o lišće.
tebe jesen raspuhuje oko zgrada,
ja isto dršćem,
zamotana u deku pred televizorom.
stigao je kvartalni obračun plina.
ti s tenom bakra, o lišće,
u bojama razgorene vatre u hypeu,
ja mokrih dlanova,
od ubojitog znoja što premješta linije života.
o lišće, dođi da dršćemo skupa,
da se bojimo zime,
dođi prije nego što istruneš
na zelenim površinama oko zgrada,
i pretvoriš se u humus,
ružan i koristan,
u dobru nevoljenu ženu
što posprema u sivom ogrtaču.
o lišće,
dođi prije gašenja tvoje boje razgorene vatre,
naslaži mi se na ramena,
sagradi mi krila s tenom bakra,
ne moramo pasti i postati humus,
ružan i koristan,
samo letimo,
šššššš

MAJKA

majka kuha jaja u korama luka.
na ljuske lijepi listove peršina,
cvijet po cvijet.

imam devet godina.
povučeno listam tri svete knjige:
priručnik o krojenju i šivanju,
recepte i kolače dr. oetkera,
liječenje domaćim ljekovitim biljem.
prelazim s jedne na drugu,
napipavam svoj najbolji svijet
čekajući da jaja sporo dobiju boju,
da se konačno ukažu šare
ispod lišća peršina.

STVARI SU KRENULE NA BOLJE

nakon buđenja, magla se spustila kao spasonosna kulisa što priječi put do tajne za koju se ne zna donosi li ugodu ili razaranje. dan se predstavio u dahu olakšanja. svaka je mogućnost odgođena za neki prihvatljiviji moment.

stvari su krenule na bolje. tako se činilo u jutru u kojem sam otvorila oči otkrivši da sam zaspala u svečanoj šljokastoj maji, prije nego li se kamilica ohladila na noćnom ormariću. radio je cijelu noć prenosio koncerte, omamljeni glasovi čitali su eseje.

stvari su krenule na bolje kada sam uočila mir kroz koji se iz sna širim u tjelesnost, tražeći onu dimenziju u kojoj postajem opipljiva, u kojoj mogu na glavu staviti šešir, u kojoj se mogu proširiti u smeđim očima, u udovima, osjetiti vrućinu i vjetar što se na prevaru uvukao kroz ventilaciju, pomogao mi da se odmorim od noći. nikada ništa ne bismo započeli da ne postoji barem jedan alat zavodjenja. skuhala sam svježju mentu, odlučna u dan krenuti energično, odlučna da svoju odluku neću zaboraviti.

pogled kroz tramvajsko staklo rastvorio se u valjak, u kapljičastu prizmu, zahvaćao je prve rukavice što prinose ustima cigarete, zahvaćao je fasade Zvonimirove. između zgrada zahvaćao je zelene kante za smeće koje se otvaraju kukama i specijalnim štapovima. kod svakog je kućnog broja po jedan čovjek preturao po otpadu, u kantu je duboko gurao ruke i glavu, u tuđem odbačenom smeću tražio je nešto svoje, nešto što bi moglo biti dobitak. jedan je magleni tragalac izvukao ružičasta dječja kolica i u njih prslonio svoje blago u crnim vrećama.

stvari su krenule na bolje. nada je konstrukcija kojoj za pokretljivost nedostaje uvijek samo jedan korak, nada je pelagijska riba koja nikada ne dotiče ni dno, ni svijetlu prozirnu površinu. nada je nevezana korijenjem, nevezena ostvarenjem, nada je titravi privid da su stvari krenule na bolje.

PRENAMJENA. NEŠTO DRUGO

tvoju sam šalicu pretvorila
u ležaj za školjke.
iz nje pijem grbice
sasušene soli.
tvoj tanjurić pretvorila sam
u postolje za lončanicu bosiljka.
svakoga dana otrgnem
po jedan list.
za uši,
da ne čujem.
za oči,
da ne vidim.
za nosne šupljine,
da ne njušim
vjetar iz platana.
jedan list je za pupak,
dok čeka trome gusjenice
i prvi let iz čahura
s bijeloga bora.
s bosiljka svakog dana
otrgnem po jedan list,
dok ga totalno ne očerupam.

tvoju čašu pretvorila sam
u spremište sjemenki:
bademi,
za jutarnju gorkost,
bundeve,
za rasap mesa,
suncokret,
za supernovu
kad probije iznenada

ispod prsne kosti.

Sanja Baković

Rođena 1976. u Splitu. Odrasla u Bolu na Braču. Završila studij novinarstva na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, studira na doktorskom studiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu etnologiju i kulturnu antropologiju. Po zanimanju je novinarka. Trenutno živi i radi u Zagrebu.

Pokrenula projekt Odvalimo se poezijom s ciljem povećanja vidljivosti poezije u javnom prostoru te u više navrata organizirala i vodila pjesničke tribine, a u Bolu na Braču početkom rujna 2017. godina organizirala prvi put pjesnički festival također pod imenom Odvalimo se poezijom. Članica grupe pjesnikinja koje djeluju pod neformalnim imenom Grupa. Poeziju objavljuje u književnim časopisima i čitala na javnim nastupima na Kvirinovim susretima, festivalima Vrisak i Kalibar, Jutru poezije, Stihovnici u Sisku, s grupom Poezija otpora, na festivalu Croatia Rediviva, na tribinama Poezija u Dvorištu i Poezija na živo u Booksi.

Objavila: *Plovna mjesta* (poezija, 2016).

Biblioteka Mali rakun

knjiga 52

Sanja Baković

Plovna mjesta

© 2020 Sanja Baković

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2020

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Krešimir Pintarić

Urednik

Goran Čolakhodžić

Fotografija

silki2365269 / Pixabay.com

ISBN 978-953-345-729-1 (HTML)

ISBN 978-953-345-730-7 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-731-4 (PDF)

ISBN 978-953-345-732-1 (MOBI)

Prvo izdanje

CeKaPe, Zagreb, 2016.

**Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Grada Zagreba i Ministarstva kulture
Republike Hrvatske.**

